

Canllawiau i ategu'r Polisi Amddiffyn Plant.

Delio â datgeliad a wneir gan blentyn

Gwrandewch.

- Gwrandewch yn ofalus ar yr hyn sy'n cael ei ddweud, heb arddangos sioc nac anghrediniaeth.
- Derbyniwch yr hyn a ddywedir. Efallai y bydd y plentyn sy'n gwneud y datgeliad yn hysbys i chi fel rhywun nad yw bob amser yn dweud y gwir. Fodd bynnag, peidiwch â gadael i'ch gwybodaeth flaenorol am y person hwn ganiatáu ichi ragfarnu neu annilysu ei honiad.
- Peidiwch â cheisio ymchwilio i'r honiad. Eich dyletswydd chi fydd gwrande ar yr hyn sy'n cael ei ddweud a throsglwyddo'r wybodaeth honno.

Cysurwch.

Rhowch ddigon o gysur i'r plentyn. Byddwch yn onest bob amser a pheidiwch â gwneud addewidion na allwch eu cadw, er enghraifft: "Fe arhosa' i gyda thi", neu, "Bydd popeth yn iawn nawr".

- Lleddfwch unrhyw euogrwydd, os yw'r disgybl yn cyfeirio ato. Er enghraifft, gallech ddweud: "Nid ti sydd ar fai. Nid dy fai di yw hyn".
- Peidiwch ag addo cyfrinachedd. Bydd dyletswydd arnoch i drosglwyddo'r wybodaeth ac mae angen i'r plentyn wybod hyn.

Ymatebwch

- Gallwch ofyn cwestiynau ac efallai y bydd angen i chi wneud hynny mewn rhai achosion. Fodd bynnag, nid cyfle yw hwn i holi'r plentyn a gofyn cwestiynau manwl am gyfnod hir. Dim ond pwyntiau amlwg yr honiad y mae'r plentyn yn ei wneud sydd angen i chi eu gwybod. Rhaid i unrhyw gwestiynau fod yn agored ac nid yn rhai arweiniol ee DED
- D-Dwed wrtha' i, E-eglura, D-disgrifia.
- Peidiwch â beirniadu'r cyflawnwr honedig oherwydd gall fod gan y disgybl ymlyniad emosiynol cadarnhaol â'r person hwn o hyd.
- Peidiwch â gofyn i'r disgybl ailadrodd ei honiad wrth aelod arall o'r staff. Os gofynnir iddo ei ailadrodd, efallai y bydd yn teimlo nad yw'n cael ei gredu a/neu gall ei atgof o'r hyn a ddigwyddodd newid.

Cofnodwch

- Cymerwch nodiadau cyn gynted ag y bydd yn ymarferol gwneud hynny. Cofnodwch yr union eiriau a ddefnyddiwyd gan y plentyn – peidiwch â'u hailgyfieithu i'r ffordd y bydd oedolion yn siarad neu geisio gwneud synnwyr o strwythur yr hyn a ddywedwyd. Peidiwch â chael eich tramgwyddo gan unrhyw iaith neu eiriau tramgwyddus a ddefnyddir i ddisgrifio'r cam-drin.
- Nodwch amser a dyddiad ar eich nodiadau a pheidiwch â'u dinistrio rhag ofn y bydd llys yn gofyn amdanynt.
- Lle bo hynny'n bosibl, nodwch leoliad unrhyw gleisio neu anaf ond peidiwch â gofyn i'r plentyn dynnu unrhyw ddiplad at y diben hwn.
- Cofnodwch ddatganiadau a phethau gweladwy, yn hytrach na'ch 'dehongliadau' neu dybiaethau.

Camau Terfynol

- Ar ôl i chi ddilyn y canllawiau uchod, trosglwyddwch y wybodaeth **ar unwaith** i'r Uwch Berson Dynodedig neu'r unigolyn â chyfrifoldeb am Amddiffyn Plant. Wedyn bydd ganddo sawl opsiwn posibl, gan gynnwys cysylltu â'r Adran Gwasanaethau Plant i ofyn am eu cyngor ynghylch beth ddylai ddigwydd nesaf.

Cyfrinachedd

O ran amddiffyn plant, nid yw dyletswydd cyfrinachedd yn absoliwt a gellir ei thorri lle mae hyn er budd pennaf y plentyn ac er budd y cyhoedd yn ehangach. Os yw gweithwyr proffesiynol yn barnu bod angen datgelu er mwyn amddiffyn y plentyn neu blant eraill rhag risg o niwed difrifol, gellir torri cyfrinachedd. Dylai staff gyfeirio at ganllawiau'r Awdurdod Lleol "Canllawiau i Ysgolion: Caniatâd ar gyfer atgyfeiriadau i'r Tîm o Amgylch y Teulu/y Gwasanaethau Plant".

Lle bydd y rhai sydd mewn lleoliadau addysg yn barnu bod angen rhannu gwybodaeth gyfrinachol â gwasanaethau cymdeithasol plant neu'r heddlu:

- dylent geisio cefnogi'r plentyn
- gallant drafod yr achos yn ddiennw i ddechrau gyda chydweithwyr perthnasol eraill, fel y Person Diogelu Dynodedig neu gydweithiwr arall sydd â chymhwysedd addas ym maes diogelu neu gyda'r adran gwasanaethau cymdeithasol plant.
- dylid dweud wrth y plentyn am angen y gweithiwr proffesiynol i rannu gwybodaeth gyfrinachol oni bai y byddai gwneud hynny'n gosod y plentyn mewn perygl pellach

- dylid dogfennu'n briodol unrhyw benderfyniad i rannu gwybodaeth ai peidio.

Mae angen i benderfyniadau yn y maes hwn gael eu gwneud gan, neu gyda chyngor, pobl sydd â chymhwysedd diogelu addas, fel y gweithwyr proffesiynol dynodedig a enwir.

Rheoli honiadau yn erbyn oedolion sy'n gweithio gyda phlant

Os bydd honiad amddiffyn plant yn cael ei wneud yn erbyn aelod o'r staff, rhaid i'r person sy'n derbyn yr honiad hwnnw drosglwyddo manylion y pryder i'r Pennaeth, a hynny ar unwaith, neu, yn ei absenoldeb, aelod o'r staff sydd â chyfrifoldebau Pennaeth. Yna bydd y Pennaeth wedyn yn cysylltu â Chadeirydd y Llywodraethwyr a'r Tîm Atgyfeirio Canolog i drafod y camau nesaf, yn unol â threfniadau lleol. Ni ddylai staff siarad â'r unigolyn y mae'r honiad wedi'i wneud yn ei erbyn na rhannu gwybodaeth gydag unrhyw berson arall.

Os gwneir honiad amddiffyn plant posib yn erbyn y Pennaeth, rhaid i'r aelod staff sy'n derbyn yr honiad hwnnw gysylltu âg Is-Gadeirydd y Llywodraethwyr. Yna bydd yr Is-Gadeirydd y Llywodraethwyr yn cysylltu â'r Tîm Atgyfeirio Canolog i drafod y camau nesaf yn unol â threfniadau lleol. Os nad yw Is-Gadeirydd y Llywodraethwyr ar gael, gall yr aelod staff ofyn am gyngor gan y Tîm Atgyfeirio Canolog.

Camddefnyddio sefyllfa o ymddiriedaeth

Mae canllawiau Llywodraeth Cymru ("Cadw Dysgwyr yn Ddiogel" 2020) yn nodi bod angen i bob aelod o'r staff Addysg wybod bod ymddygiad amhriodol gyda, neu tuag at blant, yn annerbyniol. Dan Ddeddf Troseddau Rhyw, 2003, mae'n drosedd i berson dros 18 oed (athro/athrawes, gweithiwr/gweithwraig ieuencid er enghraifft) gael perthynas rywiol â phlentyn dan 18 oed lle mae'r person hwnnw mewn sefyllfa o ymddiriedaeth o ran y plentyn hwnnw, hyd yn oed os yw'r berthynas yn gydsyniol. Mae hyn yn berthnasol pan yw'r plentyn mewn addysg amser llawn a bod y person yn gweithio yn yr un sefydliad â'r plentyn, hyd yn oed os nad yw'n dysgu'r plentyn.

Cefnogi'r disgybl sydd mewn perygl

Mae cam-drin plant yn ddinistriol i'r plentyn a gall hefyd arwain at drallod a phryder i'r staff sy'n ymwneud â'r mater. Rydym yn cydnabod y gallai hyn gael effaith fawr ar blant sydd mewn perygl, yn dioddef camdriniaeth neu'n dyst i drais. Efallai mai'r ysgol hon yw'r unig elfen sefydlog, ddiogel a dibynadwy ym mywydau plant sydd mewn perygl. Serch hynny, pan fyddant yn yr ysgol gall eu hymddygiad fod yn heriol ac yn herfeiddiol neu mae'n bosib y bydd yn fewnblyg. Bydd yr ysgol yn ymdrechu i gefnogi'r disgybl trwy:

- Gynnwys cwricwlwm sydd yn annog hunan-barch a hunan-gymhelliant
- ethos yr ysgol/ coleg sydd:

- yn hyrwyddo amgylchedd cadarnhaol, cefnogol a diogel

- yn rhoi i ddysgwyr yr ymdeimlad o gael eu gwerthfawrogi (gweler adran 2 ar Atal)

- Polisi ymddygiad lleoliad yr ysgol, sydd â'r nod o gefnogi disgyblion sy'n agored i niwed yn yr ysgol. Bydd yr holl staff yn cytuno ar ddull cyson sy'n canolbwyntio ar ganlyniad ymddygiadol y plentyn ond nad yw'n niweidio ymdeimlad yr unigolyn o hunanwerth. Bydd yr ysgol yn ceisio sicrhau bod y dysgwr yn gwybod bod rhai mathau o ymddygiad yn annerbyniol ond ei fod yn cael ei werthfawrogi ac na fydd yn cael y bai am unrhyw gamdriniaeth sydd wedi digwydd.
- Cysylltu ag asiantaethau eraill sy'n cefnogi'r dysgwr fel swyddogion yr awdurdod lleol

- er enghraifft y gwasanaeth seicoleg addysg, gwasanaethau cymorth ymddygiad

neu'r Tîm Diogelu a Phresenoldeb Ysgolion – gwasanaethau iechyd meddwl plant a phobl ifanc, a gwasanaethau eiriolaeth

cadw cofnodion a hysbysu'r awdurdod lleol cyn gynted ag y bydd pryder yn digwydd eto.

- Cymryd pob amheuaeth a datgeliad o ddifrif
- Enwebu unigolyn cyswllt a fydd yn hysbysu'r holl bartïon ac yn bwynt cyswllt canolog. Pan fydd aelod o'r staff yn destun honiad a wneir gan ddisgybl, caiff unigolion cyswllt ar wahân eu henwebu i osgoi unrhyw wrthdaro buddiannau.
- Ymateb yn sympathetig i unrhyw gais gan ddisgyblion neu staff am amser i ffwrdd i ddelio â thrallod neu bryder.
- Cynnal cyfrinachedd a rhannu gwybodaeth yn ôl 'yr angen i wybod yn unig' gydag unigolion ac asiantaethau perthnasol.
- Storio cofnodion yn ddiogel.
- Cynnig manylion llinellau cymorth, cwnsela neu lwybrau cymorth allanol eraill

cydweithredu'n llawn ag asiantaethau statudol perthnasol, gan gynnwys gweithio gyda'r Heddlu a'r gwasanaethau plant yn unol â phrotocol *Operation Encompass* ac *Operation Endeavour* (gweler isod).

Pan fydd dysgwr ar y gofrestr amddiffyn plant yn gadael, byddwn yn trosglwyddo gwybodaeth i'r darparwr newydd ar unwaith ac yn hysbysu'r gwasanaethau cymdeithasol.

OPERATION ENCOMPASS

Mae'r ysgol yn cymryd rhan yn *Operation Encompass* ac *Operation Endeavour*.

Crëwyd *Operation Encompass* i gefnogi plant sy'n profi cam-drin domestig trwy rannu gwybodaeth yn amserol rhwng yr heddlu ac ysgolion. Pwrpas *Operation Encompass* yw galluogi rhoi cefnogaeth i blant sy'n dioddef cam-drin domestig. Trwy *Operation Encompass*

gall ysgolion helpu plant i ddeall beth sy'n digwydd gartref a'r ffyrdd gorau i amddiffyn eu hunain yn gorfforol ac yn emosiynol. Mae'r wybodaeth y mae ysgol yn ei derbyn hefyd yn eu galluogi i baratoi ar gyfer y plentyn yn yr ysgol a sicrhau bod ganddo/ganddi'r gefnogaeth angenrheidiol.

Pwrpas *Operation Endeavour* yw diogelu a chefnogi'r plant a'r bobl ifanc hynny yr adroddwyd eu bod ar goll o'u cartref. Credir bod tua 25% o blant a phobl ifanc sy'n mynd ar goll mewn perygl o niwed difrifol. Mae pryderon penodol ynghylch y cysylltiadau rhwng plant yn rhedeg i ffwrdd a risgiau cam-fanteisio rhywiol. Nod *Operation Endeavour* yw sicrhau bod Person Diogelu Dynodedig (*DSP*) wedi'i nodi yn yr ysgolion a'i fod e/hi wedi'i hyfforddi'n briodol. Dylid ei wneud/gwneud yn ymwybodol o'r digwyddiadau ar y cyfle cyntaf er mwyn darparu cefnogaeth amserol wedi'i theilwra i blant a phobl ifanc ar ddechrau ac yn ystod y diwrnod Ysgol.

Gwrth-fwlio

Mae ein polisi ar wrth-fwlio wedi'i nodi yn [dogfen ar wahân - polisi ymddygiad yr ysgol] a chaiff ei adolygu'n flynyddol gan y corff llywodraethu.

Defnyddio ymyrraeth gorfforol

Mae ein polisi ar ymyrraeth gorfforol wedi'i nodi yn (*dogfen ar wahân*) a chaiff ei adolygu'n flynyddol gan y corff llywodraethu ac mae'n gyson â Chanllawiau Llywodraeth Cymru ar ymyrraeth Ddiogel ac effeithiol – defnyddio grym rhesymol a chwilio am arfau - <https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-03/ymyriad-diogel-ac-effeithiol-defnyddio-grym-rhesymol-a-chwilio-am-arfau.pdf>

Plant ag anghenion dysgu ychwanegol

Cydnabyddwn, yn ystadegol, mai plant ag anghenion dysgu ychwanegol sydd fwyaf mewn perygl o gael eu cam-drin. Mae angen i aelodau staff sy'n gweithio gyda phlant ag anghenion dysgu ychwanegol, e.e. problem anabled dwys a lluosog, nam synhwyraidd neu emosiynol ac ymddygiadol fod yn arbennig o sensitif i arwyddion cam-drin.

Adolygiad

Caiff y polisi hwn ei adolygu a'i gadarnhau'n flynyddol mewn cyfarfod corff llywodraethu llawn, o leiaf unwaith y flwyddyn a'i gofnodi yn y cofnodion. Wrth baratoi ar gyfer yr adolygiad hwn, efallai y bydd yr Uwch Berson Dynodedig ar gyfer Amddiffyn Plant am gyflwyno gwybodaeth i'r Corff Llywodraethu am y canlynol: -

- newidiadau i weithdrefnau Amddiffyn Plant;
- hyfforddiant a gynhaliwyd gan yr holl staff a'r llywodraethwyr yn ystod y 12 mis blaenorol;
- nifer y digwyddiadau o natur Amddiffyn Plant a gododd yn yr ysgol o fewn y 12 mis blaenorol (heb fanylion nac enwau);
- ble a sut mae Amddiffyn a Diogelu Plant yn ymddangos yn y cwricwlwm;
- gwersi a ddysgwyd o achosion.